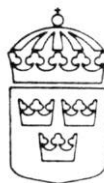

Motion till riksdagen

1987/88:A493

av Per-Richard Molén (m)
om regionalpolitiska åtgärder för att lösa
Västernorrlands problem

Mot.
1987/88
A493

Västernorrlands län är ett län i kris. Inget län kan under 1980-talet uppvisa en så stor befolkningsminskning. Länet har tappat 7000 invånare, vilket motsvarar 2,5 % av befolkningen, men som i realiteten är av betydligt allvarligare slag än vad procentsatsen utvisar, eftersom minskningen i hög grad gäller personer i yrkesverksam ålder. Åldersstrukturen blir allt ogynnammare för varje år. Flera mindre samhällen i länets inland har inte längre ett befolkningsunderlag som motiverar apotek, postkontor och försäkringskassa. De som bor kvar i inlandet får en i jämförelse med tätortsböna högre kostnad för att få tillgång till samma samhällsservice. Skatteunderlaget sviktat och kommunalskatterna stiger. Redan i dag ligger skatterna högre än i flera av våra tätortskommuner. Svårigheterna att rekrytera läkare och annansjukvårdspersonal till inlandskommunerna förstärks, trots att fantasin är stor, när det gäller att finna ersättningsformer, som kan ligga inom ramen för vårt invecklade och arbetsfientliga skattesystem. Kustregionen och speciellt Sundsvall och Örnsköldsvik, som länge fungerat som buffertar för avfolkningen i länets inland, kan i dag inte erbjuda arbete i tillräcklig utsträckning.

Regeringen har inte tagit Västernorrlands läns utsatta läge på riktigt allvar. Trots att regeringen har en företrädare från länet har den varit ytterst kallsinnig till regionalpolitiska insatser.

Under de sex år som den socialdemokratiska regeringen suttit vid makten, har i stort sett ingenting gjorts för länet. Däremot har miljarder satsats i Malmö- och Göteborg/Uddevalla-regionerna, som i dag lider brist på både arbetskraft och bostäder. Kännetecknet för socialdemokratisk regionalpolitik har just varit satsningar i storstadsregionerna antingen genom aktiva åtgärder som i Malmö och Göteborg eller genom att passivt åse utvecklingen i Stockholm. Det Sverige behöver är en i vedertagen mening riktig regionalpolitik riktad mot de län och regioner, som liksom Västernorrland är i behov av hjälp.

Enligt min mening bör med hänsyn till situationen i Västernorrlands län riksdagen besluta uppdra åt regeringen att inom ramen för den regionalpolitiska utredningen snabbtreda länets behov och under detta år till riksdagen återkomma med förslag till åtgärder.

Det svenska inrikesflyget

Mot. 1987/88
A493

Utvecklingen av det svenska inrikesflyget – som i stort sett bara består av Linjeflyg och SAS och som i princip har monopol på samtliga linjekoncessioner – utnyttjade som inte utnyttjade – har lett till att Stockholm blivit samlingspunkten för all flygtrafik i Sverige. Det finns i dag ytterst få möjligheter att från en plats i Sverige flyga till en annan utan att byta plan i Stockholm. Den svenska koncessionsfilosofin har lagt hinder i vägen för en spontan utveckling av tvärförbindelser. Det är beklagligt, att regeringen i sin nyligen avlämnade trafikpolitiska proposition föreslår, att Linjeflyg och SAS även fortsättningsvis skall bibehålla sin prioriterade ställning.

Den starka knytningen till Stockholm av inrikesflyget har fört med sig, att företag och organisationer, som tidigare haft behov av att ha service- och försäljningskontor för Norrland i Sundsvall nu med fördel bedriver denna verksamhet från sina storstadskontor. Detta har inneburit, att en lång rad filialer med några tiotal anställda avvecklats under senare år. Givetvis har denna utveckling kunnat fortgå utan uppmärksamhet från massmedias sida just beroende på att det gällt så små enheter. Men sammantaget rör det sig om många människor, som med sina familjer flyttat från länet. På den lokala arbetsmarknaden har det kunnat märkas, genom att urvalet av arbetsuppgifter krympt och möjligheterna till en lokal rörlighet och karriär minskat.

Enligt min mening bör därför riksdagen begära, att regeringen lägger fram förslag som undanröjer det företräde till linjekoncessioner, som Linjeflyg och SAS nu har. En ökad konkurrens kan bidra till en ökad linjetäthet. Inte minst kan antalet tvärförbindelser, som i dagens situation har svårt att bli lönsamma, ha en bättre framtid att emotse.

Kärnkraftens avveckling

En majoritet av det svenska folket förordade vid 1980 års folkomröstning att kärnkraften skulle finnas kvar, så länge den uppfyller hårt uppställda säkerhetskrav. Trots detta har en majoritet i riksdagen – alltså i strid mot folkomröstningen – beslutat att avvecklingen skall vara avslutad senast år 2010.

Den socialdemokratiska regeringen har med stöd av centern och vpk beslutat, att avvecklingen skall starta redan i mitten av 1990-talet. Detta får till följd att elpriserna redan om något år kommer att stiga. Ett bortfall av två kärnkraftsreaktorer redan på 1990-talet innebär ett så stort bortfall av elström, att konsumenterna – industrier såväl som enskilda – kommer att tvingas dra ned på sin förbrukning av el. Detta kan effektivast åstadkommas med högre priser. Statens energiverk har liksom en rad statliga utredningar kommit fram till att vi har att förvänta oss prishöjningar på uppemot 100 %.

Västernorrlands län har en lång rad elintensiva industrier, som kommer att drabbas av svåra ekonomiska och därmed sysselsättningsmässiga problem. Investeringsverksamheten kommer att gå ned. Något företag har till och med uttryckt oro för en nedläggning av verksamheten. Samtliga kommuner i Västernorrland utom Sollefteå kommer industriellt att påverkas av dessa elprishöjningar.

En förtida avveckling av den svenska kärnkraften – som i sig är en unik

företeelse i världen – måste med all kraft motarbetas. Den svenska riksdagen måste avslå en sådan begäran från regeringens sida. Detta inte minst därför att de generellt svaga regionerna i landet har den största andelen elintensiv industriproduktion och därför att vi häruppe i de norrländska länen har ett strängare klimat, som leder till en i jämförelse med södra delarna av landet högre förbrukning av el för olika ändamål.

Mot. 1987/88
A493

Högre avkastningskrav för Vattenfall måste avvisas

Som ett led i avvecklingen av kärnkraften tänker regeringen föreslå riksdagen att skärpa statens avkastningskrav på Vattenfall. Vattenfall, som är marknadsledande, sätter i princip priserna på den svenska elmarknaden. Ett högre avkastningskrav får därför till följd, att de högre elpriser, som Vattenfall kommer att tillämpa, även kommer att accepteras av övriga elproducenter.

Högre avkastningskrav innebär en form av statlig beskattning av de norrländska vattenkraftstillgångarna. Statskassan kommer att ta hand om de medel som skulle stanna i de norrländska kommunernas och konsumenternas plånböcker.

Enligt min mening måste därför riksdagen under våren avvisa regeringens förslag till höjning av Vattenfalls avkastningskrav.

Brandskattning av norrländska vattenkraftstillgångar

Huvuddelen av svensk vattenkraft produceras i de norrländska inlandskommunerna, som i dag har svåra ekonomiska problem och vanligtvis de högsta kommunalskatterna. Det har blivit så att dessa kommuner endast under byggnadstiden har haft ekonomisk glädje av sina naturtillgångar. Under den mycket långa driftstid som följer har de i princip ingen inkomst alls från sin vattenkraft. Under senare år har vattenkraften drabbats av energiskatt som endast tillfaller staten. Den tidigare kommunalskatten för juridiska personer inbringade pengar liksom fastighetsskatten. Men denna beskattningsrätt har sedan något år fråntagits kommunerna.

Det är rimligt, att de kommuner som inom sina gränser hyser vattenkraftsanläggningar skall ha viss del av de inkomster, som dessa verk genererar. Denna inkomst bör därvid fördelas så att den tillfaller kommuninvånarna och företagen i form av betydligt lägre eltaxor. Det blir härigenom billigare att bo i dessa kommuner samtidigt som det kommer att underlätta lokaliseringar av industriell verksamhet, som är beroende av billig el.

Riksdagen bör därför av regeringen begära förslag som innebär en återbäring av viss del av inkomsterna från vattenkraftsproduktion till de kommuner som inom sina gränser har vattenkraft i enlighet med de tankegångar som redovisas ovan.

Trafikpolitiken

Regeringen föreslår i sin nyligen avgivna trafikpolitiska proposition, att bensinpriset skall höjas med 25 öre per liter och att kilometerbeskattningen skall anpassas till denna höjning. Skattehöjningarna skall användas för att

finansiera statens järnvägars omstrukturering.

Förslaget är ett hårt slag mot dem som har långa avstånd mellan bostad och arbete och mellan bostad och samhällelig service.

Den av regeringen föreslagna kompensationen genom en sänkning av fordonsskatten är inte tillräcklig. Principen att beskatta ett fortskaffningsmedel för att utveckla ett annat är svår att förstå och acceptera i de delar av Norrland, som inte har annat att välja på än bil och buss.

Skattehöjningen drabbar också transporter av varor till och från våra norrländska industrier. Skogsindustrins råvaruförsäljning kommer att fördyras med åtskilliga tiotal miljoner, vilket i sin tur kommer att framtvunga ännu hårdare rationaliseringar och neddragningar av antalet arbetstillfällen.

För oss i Västernorrlands län liksom för övriga norrlandslän är en hårdare beskattning av bilar och bussar oacceptabel. Regeringens förslag måste därför med kraft avvisas.

Överföring av ansvaret för järnvägar till länstrafikhuvudmannen är ansvarslöst

I sin trafikpolitiska proposition föreslår regeringen att vissa järnvägars persontrafik och även framtida investeringar skall ansvarsmässigt överföras till länstrafikhuvudmannen – landstinget – och till länsstyrelsen.

I Västernorrlands län berörs järnvägen mellan Sundsvall och Långsele och mellan Mellansel och Örensköldsvik.

Enligt min mening är det politiska dimridåer, som regeringen lägger ut. Man vill undandra sig ansvaret för de järnvägar, som i dag har en otillfredsställande lönsamhet och som på sikt bedöms ha små chanser att kunna utvecklas genom att överlåta dem på de län, i vilka järnvägsavsnitten finns. Det är ganska givet, att statsmakten därmed också räknar med att kunna undandra sig de ekonomiska belastningar som en avveckling eller fortsatt drift i egen regi skulle innebära. Regeringens förslag står enligt min mening i strid med det solidariska ansvar, som vi skall känna för våra kommunikationsleder. Dessutom drabbar det i särskilt hög grad de regioner i landet, som har det svårast.

Västernorrlands län kan inte stillatigande acceptera det avtal som träffats mellan regering och landstingsförbund. Tillsammans med regeringen måste företrädare för länet sätta sig ned och på ett realistiskt sätt bedöma om de i länet berörda järnvägssträckorna har någon framtid och i så fall räkna fram vilka kostnader som följer med en fortsatt drift. Dessa kostnader måste därefter ställas emot andra lönsamma och motiverade satsningar på vägar, flyg etc. Ett underdånigt mottagande av icke lönsamma järnvägar "sockrat" med ett visst statligt bidrag kan vara ett mycket dyrare och sämre förslag än pengar för alternativa satsningar på andra områden.

Riksdagen bör därför avvisa regeringens förslag att till länstrafikhuvudmannen överföra skötsel och ekonomiskt ansvar för de järnvägsavsnitt, som inte tillhör stamnätet.

Ny sträckning av E4 genom Ångermanland

Det är en angelägen uppgift att höja upp riksvägnätet i Västernorrlands län till hög europastandard. I dag lider den drygt 50-åriga bron över Ångerman-

älven vid Sandö av allvarliga axel- och boggitrycksrestriktioner. Sandöbron är en flaskhals på E4. Vidare är några mil av E4 norr om Sandöbron i dåligt skick. Vägen är smal och kurvig och är upphov till olyckor.

Vägförvaltningen i Västernorrlands län har tagit fram en alternativ sträckning av E4 över sundet vid Hornö-Veda. Den skulle förkorta E4 med några kilometer och samtidigt göra Höga Kusten mera åtkomlig för resenärerna på E4. Den omdiskuterade färjeförbindelsen kan därmed ersättas av en bro.

Södra Ångermanland behöver en kraftfull arbetsmarknadspolitisk insats. Den nya sträckningen skulle under flera år ge många i Ådalen arbete. Samtidigt skulle den vara en injektion för de många ägare av lastbilar och vägmaskiner, som i dag har stora sysselsättningsproblem.

Enligt min mening bör regeringen snabbbehandla detta E4-projekt och redan under 1989 avsätta en del av sina arbetsmarknadspolitiska anslag för projektering och byggnation.

Tullverkets verksamhet i Västernorrlands län bör utvecklas och det nya kustbevakningsverket förläggas till Härnösand

Tulldirektionen för Norrland med undantag för Norrbottens län är lokaliserad till Sundsvall.

Regeringen föreslår i sin budgetproposition, att tullverket skall tillföras en datacentral för behandling av sina export- och importuppgifter. I en särskild motion har jag föreslagit att denna tulldatacentral skall förläggas till Sundsvall och inte till Luleå som regeringen föreslår. Skälen för detta har jag närmare utvecklat i den motionen.

Vad gäller kustbevakningen har regeringen beslutat att bryta ut denna verksamhet från tullverket och inrätta ett självständigt kustbevakningsverk. Regeringen har inte ännu tagit ställning till lokaliseringsort. I Härnösand finns därutöver Marinkommando Nord och Härnösands radio för sjöfarten. Det är därför mycket starka skäl som talar för att de operativa kustbevakningsresurserna för Norrland även i fortsättningen får vara kvar i Härnösand.

Härnösand är en hårt drabbad stad, som i dag behöver allt det stöd den kan få. Inte minst för att förstärka underlaget för det sjukhus, som den socialdemokratiska majoriteten i landstinget nu försöker att bit för bit lägga ned.

Riksdagen bör därför besluta, att tullverkets datacentral förlägges till Sundsvall och kustbevakningsverket med vissa operativa bevakningsresurser för Norrland till Härnösand.

Militär verksamhet måste förstärkas i första hand i Härnösand

I en särskild motion har jag yrkat att en av riksdagen initierad insamling av pengar skall äga rum, som gör det möjligt för Sverige att bygga upp ytterligare en ubåtsskyddsflottilj, med uppgift att stationeras i Härnösand i anslutning till Marinkommando Nord skydda den långa norrländska kusten från besök av främmande ubåtar.

Vidare måste den försvarsuppgörelse som föregående år träffades mellan regering och folkpartiet på något år få till följd att ytterligare fredsförband läggs ned. Stora insatser måste göras för att Västernorrlands län inte skall

drabbas. Kustartilleriet fanns med i diskussionerna, när det för några år sedan gick en våg av nedläggningar av förband i Sverige. Västernorrland har ett strategiskt utsatt läge och behöver därför minst de förband de har i dag. Riksdagen bör därför som sin mening ge till känna, vad som ovan sagts om de militära förbanden i Västernorrlands län.

Utbildning och forskning vid länets högskola bör utvecklas

Under senare tid har ibland diskuterats behovet av ytterligare en journalisthögskola. Denna bör med fördel kunna knytas till den informationsutbildning, som bedrivs i Sundsvall. En journalistutbildning i Norrland kommer tveklöst att underlätta rekryteringen av journalister till tidningarna i Norrland och även genom sin lokalisering bidra till en ökad förståelse för Norrlands speciella problem hos en betydelsefull yrkeskår.

Regionalpolitiska anslag bör omfördelas, så att dessa kan bidra till att tillföra länets högskola den forskarkompetens som är önskvärd och motiverad.

Ett intensifierat arbete från regeringens sida är önskvärt för att den sedan några år skisserade industrihögskolan skall kunna förverkligas och utgöra den resurs för näringslivet, som avses med den.

Nedläggningen av Härnösands sjukhus får inte förverkligas

En nedläggning av Härnösands sjukhus, som den socialdemokratiska majoriteten i Västernorrlands läns landsting planerar att göra, måste avvisas. Sjukhuset är en av grundvalarna för en fortsatt utveckling av de skilda verksamheter av industriell och samhällsligt slag som finns i Härnösandsregionen.

En nedläggning skulle leda till en utarmning av arbetsmarknaden och försvåra en rekrytering av kvalificerad personal. Det måste därför för regeringen inom ramen för dess regionalpolitiska ansvar upplevas som naturligt att undersöka förutsättningarna att komplettera sjukhuset med annan specialvård, som gör det möjligt att driva sjukhuset vidare. Reglerna för regionalpolitiskt stöd bör också ändras så, att det blir möjligt för företag eller privatpersoner, att i privat regi bedriva sjukvård vid Härnösands sjukhus. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad som ovan nämnts om Härnösands sjukhus.

Vägnätet i Västernorrlands län

Länets vägnät håller en i jämförelse med många andra län låg standard. Under tjällossningsperioden är åtskilliga vägsträckor avstängda för tung trafik. Flera broar är svaga och utgör allvarliga flaskhalsar för den tunga fordonstrafik som bl. a. den västernorrländska skogsindustrin är beroende av.

Den västernorrländska industrin är beroende av ett väl fungerande vägnät. Anslagen under senare år har inte varit tillräckliga för att underhålla vägnätet. Det finns stora eftersläpande behov att tillgodose. En omprioritering av regeringens anslag för investeringar och underhåll av vägar till förmån för Västernorrlands län är angelägen.

Enligt min mening bör därför riksdagen ge regeringen till känna, att en omfördelning av befintliga vägenslag enligt vad som ovan nämnts bör ske.

Mot. 1987/88
A493

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen inom ramen för den regionalpolitiska utredningen snabbtredor Västernorrlands läns behov av regionalpolitiska åtgärder och under hösten 1988 redovisar dessa för riksdagen.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om linjekoncessioner för det svenska inrikesflyget.^{1]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kärnkraftsavvecklingen.^{2]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Vattenfalls avkastningskrav.^{2]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beskattning av de norrländska vattenkraftstillgångarna.^{2]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av bensinskatt och kilometerskatt.^{3]}

[att riksdagen avslår regeringens förslag att till länstrafikhuvudmannen överföra vissa järnvägssträckor.^{1]}

2. att riksdagen begär att regeringen snabbtredor och omprioriterar de arbetsmarknadspolitiska anslagen så att E4 i Ångermanland kan upprustas från år 1989.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkning av försvaret i Härnösand med ett utbåtsskyddsförband.^{4]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och forskning vid Sundsvall/Härnösands högskola.^{5]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Härnösands sjukhus.^{6]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vägenslag för upprustning av vägnätet i Västernorrlands län^{1]}.

Stockholm den 26 januari 1988

Per-Richard Molén (m)

¹ 1987/88:T228

² 1987/88:N452

³ 1987/88:SK580

⁴ 1987/88:F6430

⁵ 1987/88:U6740

⁶ 1987/88:So507

